Te gek om los te lopen Schalkhaar



Brinkgreven
Vanaf het Kerkplein in Schalkhaar wandel je na een kort aanloopje zo het terrein op van psychiatrisch ziekenhuis Brinkgreven aan de Rielerenk. Je betreedt een van de oudere inrichtingen van Nederland. Al voor de invoering van de Krankzinnigenwet in 1841 had het Deventer Sint Elisabethgasthuis zich toegelegd op de verpleging van krankzinnigen. In 1874 begon men met het buitengesticht Brinkgreven. Als je nu over het terrein wandelt herken je de leeftijd aan de omvang van de monumentale bomen. De route gaat verder door een jong Deventer stadspark aan de boorden van de Zandwetering. En dan loop je ineens door licht glooiend boerenland bij Tjoene. Landgoed Frieswijk is een echte verrassing. Bosjes, akkertjes en lieflijke weitjes wisselen elkaar af.

Routebeschrijving

1. Je staat voor het startpuntpaneel Schalkhaar van het wandelnetwerk. Ga rechtsaf, Lindeboomsweg. Op kruising met Oerdijk rechtdoor, Aarninkskampweg. Linksaf, Alferdinkweg en deze naar rechts volgen. Schuin rechtsaf, doodlopende asfaltweg. Aan het eind bij wandelbankjes rechtsaf, halfverhard pad. Aan het eind bij bank linksaf, fietspad.

2. Eerste pad rechtsaf door wandelsluis asfaltpad tussen bouwland op, terrein Park Brinkgreven van de Dimence Groep. Volg het asfaltpad met een bocht naar links, wordt asfaltweg. Aan het eind op driesprong rechtsaf en direct linksaf, richting gebouw 6. De weg buigt naar rechts en naar links. Aan het eind rechtsaf en na 50m linksaf, grindpad (langs kunstwerken). Op kruising met asfaltweg rechtdoor. Je loopt tussen twee oudere gebouwen door, langs Witte huis en parkeerterrein. Voorbij volgend wit gebouw 15, 'Koetshuis' rechtsaf. Je passeert boerderij Pinel aan je rechterhand. Op driesprong rechtdoor, doodlopende weg. Aan het eind terrein Brinkgreven verlaten.

3. Asfaltweg oversteken en rechtdoor langs brievenbussen 137-141. Even verder rechtsaf, blauwe route langs gebouw en naar rechts. Voorrangsweg oversteken en rechtdoor, Brabandsweg. Volg de weg rechtdoor, wordt halfverhard. Ook op driesprong met Buddeweg rechtdoor. Op wandelkeuzepunt L22 de weg rechtdoor volgen, Sallandpad groenblauw. Op driesprong linksaf, Hagenvoorderdijk. Zijweg (Rozebotteltuin) negeren.

4. Aan het eind de weg oversteken en op fietspad rechtsaf, groene route. Eerste pad voor kanaal linksaf, betonpad. Meteen (bij L13) rechtsaf, brug over. Einde pad na veerooster linksaf. Betonpad volgen tot asfaltweg. Oversteken en rechtdoor, betonpad naar links omhoog volgen. Meebuigen naar rechts, om heuveltje. Bij theatertribune het pad naar links volgen en kort daarna op driesprong rechtdoor, betonpad. Aan het eind linksaf en direct daarna bij L11 rechtsaf, groene route. Tussen woonhuis en schuur door. Rechtdoor halfverhard laantje, je kruist een asfaltweg.

versiedatum: 24-04-2024

5. Einde laantje asfaltweg oversteken en linksaf, fietspad, en meteen, na sloot, rechtsaf, schouwpad langs sloot volgen, groene route. Op asfaltweg (bij L12) rechtsaf, asfaltweg. Einde asfalt rechtdoor, grindweg Diepenveen uit. Op splitsing linksaf, onverharde weg. Volg de onverharde weg naar rechts. Aan het eind linksaf, Veldhuizerdijk. Voor Erve Kleinveldhuis rechtsaf, onverharde weg. De weg buigt naar links. Bij K39 rechtdoor. Op kruising bij K38 rechtsaf, groene route. De halfverharde weg buigt tweemaal naar rechts. Bij huisnummer 35 linksaf en voorrangsweg oversteken.

6. Rechtdoor en direct daarna linksaf, graspad met blauw paaltje. Houten hek Frieswijk passeren, bij metalen hekwerk links aanhouden en even verder rechtsaf overstapjes over. Je volgt een graspad door jong bos. Voor sloot met stuw rechtsaf, groene route verlaten. De sloot is aan je linkerhand. Op schuine kruising rechtdoor, water nu aan je rechterhand. Het pad buigt naar rechts langs de sloot. Rechtsaf smalle brug over en even verder op driesprong linksaf. Einde pad op halfverharde weg linksaf. De weg buigt naar links langs huis met nummer 3. Meteen daarna schuin rechtsaf, bospad. Einde pad rechtsaf.

7. Asfaltweg oversteken en rechtdoor het laantje volgen (dus niet pad met blauw paaltje!). Aan het eind langs houten hek rechtsaf, asfaltweg, je verlaat landgoed Frieswijk. Voorbij huisnummer 6 schuin rechtsaf, pad langs sloot volgen (is ook MTB-route). Als de MTB-route naar links gaat, sloot aan je rechterhand blijven volgen, je kruist een asfaltweg met fietspad (bij L15). Aan het eind linksaf.

8. Op asfaltweg rechtsaf en Ganzeboombrug over, Schalkhaar in. Vlak voor bushalte linksaf, Kerkweg. Aan het eind rechtdoor voor de kerk langs naar het eindpunt bij Zalencentrum De Lindeboom.

Praktische informatie

Start- en eindpunt
Startpunt Schalkhaar van wandelnetwerk Salland, Lindeboomsweg 1a (bij kerk en Zalencentrum De Lindeboom)

Openbaar vervoer
Vanaf station Deventer naar bushalte Kerkweg in Schalkhaar

Eigen vervoer
Parkeren op P-terrein achter Zalencentrum De Lindeboom, Lindeboomsweg 1a in Schalkhaar

Lengte van de wandeling
12 km

Honden
Niet toegestaan

Eten en drinken
Helaas geen

Horeca

Fotograferen
Alle terreinen van de voor de serie geselecteerde GGZ-klinieken zijn opengesteld voor wandelaars. De meeste klinieken zijn nog als zodanig in gebruik. Fotograferen op de GGZ-terreinen is niet toegestaan vanwege de privacy van de cliënten.

Achtergrondinformatie

Geslachtsas

Na de aankoop van het landgoed door het Sint Elisabethgasthuis werd vier jaar later al een eerste groep van zestien 'rustige' patiënten in het Huis Brinkgreven ondergebracht. Op het landgoed stonden tot dan een boerderij, een herenhuis met koetshuis en een tuinmanswoning. Aanvankelijk leek het 70 ha grote terrein meer op een boerenbedrijf. In de jaren daarna sloot geneesheer-directeur W.H. Cox het terrein af voor de buitenwereld. Het complex kreeg een strak symmetrische opzet. Dwars over het terrein liep een as, de zogenaamde geslachtsas, die het complex in een mannen- en een vrouwenkant verdeelde. Op deze as lagen de dienstgebouwen. Verder bestond de as uit een stelsel van hekwerken en hagen, die vermenging van seksen moesten voorkomen. Aan weerszijden van de as lagen keurig ten opzichte van elkaar gespiegeld de paviljoens voor mannen en voor vrouwen. Het observatiepaviljoen lag op de as en bestond uit een mannen- en een vrouwenkant. Eind negentiende eeuw werden de landbouwgronden onder leiding van tuinarchitect L.A. Springer getransformeerd tot landschapstuinen. In die tijd werden veel eiken en beuken aangeplant, die de inrichting nu nog charme geven. Toch is de bebouwing flink veranderd. Paviljoens maakten plaats voor kleinere wooneenheden en landbouwpercelen werden verkocht aan boeren in de omgeving. Een wandeling over het moderne complex van de Stichting Dimence is echter nog steeds de moeite waard.

Zandwetering

Aan de rand van Schalkhaar en Deventer stroomt de Zandwetering. Dit is een grotendeels gegraven watergang. De wetering moest ooit een einde maken aan de wateroverlast in de laaggelegen Sallandse broeklanden. Nog niet zo lang geleden was de Zandwetering een kaarsrechte stroom, die het teveel aan hemelwater zo snel mogelijk moest afvoeren. Tegenwoordig denkt waterschap Drents Overijsselse Delta (voorloper: Waterschap Groot Salland) hier anders over. De waterstanden zijn verhoogd en er zijn draslanden gekomen waar de natuur zijn gang kan gaan. Vistrappen zorgen voor een betere visstand en de wetering is heringericht tot een slingerende beek. In het Zandweteringpark kun je de resultaten van dit werk zien.

Havezate Frieswijk

Aan de wit-blauwe luiken van de boerderijen is te zien dat je op Landgoed Frieswijk bent. Het landgoed heeft een geschiedenis die teruggaat tot de 14e eeuw. In 1775 kwam er een havezate, met een tuin in de strakke Franse stijl. In de eeuw daarna maakten de rechte lanen plaats voor vloeiende lijnen en een hartvormige oprijlaan. Heel karakteristiek voor de Engelse landschapsstijl op Frieswijk is de afwisseling van besloten bosjes, waterpartijen, kleine weilanden en akkers. Dit levert de wandelaar hele mooie doorkijkjes. In 1936 is de havezate afgebroken. Het koetshuis en de tuinmanswoning staan nog overeind, net als de boerderijen natuurlijk.

Arbeidstherapie

In de oudere gestichten was het gebruikelijk dat krankzinnigen werden ingezet op het land. Werkverschaffing was het belangrijkste zedenkundige middel om rust en herstel te bevorderen. Landgoed Brinkgreven was omringd door uitgestrekte landerijen. Voor geneesheer-directeur Cox stond van meet af vast dat Brinkgreven een 'landbouwgesticht' moest worden. De meeste geesteszieken waren afkomstig uit boerenfamilies en de arbeid op het land was hen vertrouwd. Werken in de tuinen en op de akkers zou patiënten rustig maken. De directie zag het als haar opdracht om de landbouw op het gesticht tot een modelboerderij te maken. Zij had daarmee succes, want het landbouwbedrijf was zeer rendabel en in de wijde omgeving werd grond gepacht. Aanvankelijk werden de mannelijke patiënten ingezet bij het ontginnen van woeste gronden. Later kwam daar het bosonderhoud bij. De meest vaardige mannen hielpen bij de houtkap, de zwakkere broeders kwamen in de 'trekploeg'.

Te gek om los te lopen

Deze wandeling maakt deel uit van de serie wandelroutes 'Te gek om los te lopen'. De wandelroutes leiden u over het terrein van psychiatrische ziekenhuizen en door de wijde omgeving. U vindt de routes verspreid over het land. Alle routes en teksten zijn samengesteld door Ruurd van der Loo en Rutger Burgers. Deze wandelgids is verschenen bij uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig.
www.gegarandeerdonregelmatig.nl.